

Delavska pravica

GLASILO KRŠČANSKEGA DELOVNEGA LJUDSTVA

ŠTEV. 48

LJUBLJANA, DNE 25. NOVEMBRA 1937

LETO X.

Naša tiskana beseda Jože Gostinčar:

Menda tisk še zlepa ni bil tako pomemben kakor je to ravno v sedanjem času. Silno mnogo izhaja časopisov, brošur in knjižnih izdanj tudi pri nas Slovincih. Neizpodbitno je, da ima na človeka tiskana beseda močan vpliv — dostikrat močnejšega, kot izgovorjena.

Mi delavci dobro vemo, kakšna mora biti naša delavska tiskana beseda. Biti mora taka, da zajame in nepotvorbno daje duška vsem našim stremljenjem. S tem, ko smo to dognali, je za nas tudi že izključeno, da bi se hranili s čtivom, ki je daleč od naših težnj. Delavska zavest, katera raste med nami iz leta v leto, je ustvarila predpogoj in temelj za tak naš tisk, ki more in mora biti izrazit glasnik krščanskega delovnega ljudstva.

Delavci danes že mnogo beremo. Kdor more, ima naročenih celo več časopisov, med temi tudi kak dnevnik, kako revijo in knjige. S tem, ko prebiramo raznovrstno čtivo, pa še ni rečeno, da ne znamo ločiti med pristnim ljudskim pisanjem in onim, ki ima za cilj, da bralcem bolj ali manj svoje misli vsiljuje. Tako smo postali za neko čtivo bolj vnet, za drugo mlačni ali pa smo mu in mu tudi moramo biti popolnoma nasprotni. Na žalost moramo med zadnje prišteti tudi vse slovenske dnevnike. Sicer so večkrat polni skrbi za »svoje« ljudstvo, ki pa vedno bolj zapušča njihove meščanske nazore in njihovo kapitalistično usmerjenost.

Za nas delavce, člane Jug. strok. zveze, tisk ni zadnja, marveč ena izmed prvih stvari v našem pokretu. Imamo svojo »Delavsko pravico«, ki je čisto naš list in ki odgovarja vsem našim težnjam. To nam potrjuje rastoča naklada pa tudi vedno večje priznanje od strani bralcev. Nobena novost ni, da naši člani po skupinah komaj čakajo dneva v tednu, da dobijo svoje glasilo. V enem požirku in z veliko vneto ga preberemo od začetka pa do konca. Za nas krščanske delavce je, razen čisto verskih listov največjega pomena in najpriljubnejše čtivo naša »Delavska pravica«. Naj pa pri tem še poudarimo, da je prav danes slovensko delovno ljudstvo žejno prave in čiste resnice. In to resnico kriči in mora kričati naša »Delavska pravica«. Vse drugo pa najsi bo pisano še tako lepo in morda pri mizi kakšnega odličnega javnega »delavca« — odklanjamo.

Da, z nami ni in ne bo več tako, da bi se »izobraževali«, pri tem pa ostajali stanovsko nezavedni, nesamostojni in backi. Ne! Dosegli smo že stopnjo, kjer delujejo naša lastna pamet in zavest in prepričanje. Da to nekateri ne morejo razumeti in jim ne gre v račun, je čisto umljivo. Vendar se nanje ne moremo ozirati. Kajti kruto življenje zahteva od nas brezkompromisno in dosledno borbo za tako teptane pravice delovnega ljudstva. Na tem polju vrši prevažno delo naša »Delavska pravica«. Tedensko daje desetstičem zdravo in nepokvarjeno delavsko hrano, je neustrašena glasnica naših pravic, naših stremljenj ter znanilka novih časov.

Zato smo dolžni, da skrbimo čimveč tudi za našo tiskano besedo, za našo »Delavsko pravico«. Če nam hva-

Več zavesti in življenja!

Ali vas ne zatirajo bogatini in vas ne olačijo pred sodišča? Sv. Jakob 2. 6.

Zgodba o komarju in slonu nam pripoveduje, kako mali od slona »nautrani« komarček z vbadanjem muči ogromnega slona. Slon sicer zelo težko prenaša komarjevo vbadanje, toda v svoji neprisebnosti in nerodnosti si sam ne zna pomagati; tudi se premalo briga za to. Raje trpi, kakor da bi čisto preprosto ukrotil drznega in krviželjnega zbadalca in se ga otresel. Nekaj takega se godi tudi v sedanji kapitalistični usmerjeni dobi, v življenju sodobne družbe med delom in kapitalom.

Delovno ljudstvo je ogromen slon, ki prenaša vsa težka bremena sedanje kapitalistične družbe. Vendar je še premalo prisebno, zavedno in premalo brižno — pa včasih tudi preleno in prebojazljivo, da bi se posluževalo v dovoljni meri svoje na dlani ležeče obrambe. Ta nezavedni in mnogokrat tudi omoten slon v svoji pretežnosti rajši trpi vse vbode in šikane, zapostavljanje in poniževanje, kakor da bi se oprjel edino uspešne obrambe, to je svoje organizacije ali združenja. Skoro pol stoletja že trobijo slovenskemu delavstvu njegovi sicer zelo redki prijatelji in prebujeni delavci, da naj se skuša organizirano, v skupni zvezi s amo pomagati. Toda uspehi so nasproti številu delavstva veliko premajhni.

To je sicer žalostno, pa vendar umljivo. Politični mogotci se do danes za delavstvo niso brigali, bilo jim je premaloštevilno in so mislili, da te politične glasove lahko pogrešijo. V politiki je pač prvo številka. Če so jih pa vendarle rabili, so jih vsled nezavednosti med delavstvom lahko pridobili z nekaj lepimi besedami. Strumna delavska organizacija je bila nezaželjena, zato ker je bodrila delavstvo k stanovski zavednosti in zato ni nikjer dobila prave zaslombe. Za boljše izobrazbo delavstva in posebno za stanovsko izobrazbo je bilo zelo malo smisla in zanimanja. Šele z Jugoslovansko strokovno zvezo, se je začelo na široko daniti med delavstvom. Seveda bi danes nekateri radi napeljali med delavstvo drug veter. Delavstvo naj gre v politično malikovalstvo, vse drugo bo seveda navrženo. Tako bi želeli nekateri »domoljubi« raznih političnih strank. Kapitalizem pa je še vedno tista os vseh naših »velikih« ljudi, okoli

lijo sumljivo kramo, če nam vsiljujejo nedelavsko blago — odklonimo ga z vso odločnostjo. Delajmo vztrajno za našo tiskano besedo, ki je vsa v službi delavca-trpina.

Tovariš, tovarišica! Poglej v svoj okoliš! Razmišljaj o tem, kje bi bilo dobro, da bi tudi brali našo tiskano besedo, a je danes še ne. Stori, kar moreš, da dobimo z novim letom veliko novih bralcev naše »Delavske pravice«, ki je in bo vedno ostala zvesta slovenskemu delovnemu ljudstvu. J-č.

katere se vrtijo. Zaradi tega pa tudi nihče izmed njih noče videti zla, ki biča in izkorišča delavstvo. Nihče ne vidi usodne pogubnosti kapitalizma in kapitalistične miselnosti za delavstvo in za vse delovne stanove, ker so pač vsi ti »veliki« ljudje sami popolnoma prežeti s to kapitalistično miselnostjo.

V vseh ozirih je pri nas delavec zastavljan ne le od kapitalistov, temveč tudi od navadnih »boljših« ljudi. Le pogledimo delavske borbe za zboljšanje, za malo večji košček kruha. Vedno in povsod so vsi složni v tem, da so krivci stradajoči delavci. Zato tudi ni čudno, da ustanovljajo »delavske« organizacije, ki naj pomagajo kapitalizmu vršiti njegovo nečedno delo. V takih razmerah kapitalisti lahko delajo po svoji volji, prezirajo zakonita določila delavskih varstvenih zakonov in se smejejo naporom organiziranega delavstva. V naši državi gospodari po veliki večini tuji kapital in temu tujcu, ki ima popolnoma svobodne roke, mora z vso svojo telesno in duševno silo robovati naš delavec, kar je seveda po mišljenju odgovorne javnosti čisto v redu. »Vesel naj bo, da ima delo,« tako pravijo.

Mi smo že nešteto krat poudarjali, da so papeške okrožnice v prvi vrsti namenjene kapitalistom, ker je pred vsem v njihovih rokah večji del rešitve delavskega vprašanja, če predpostavljamo seveda neko sporazumno reševanje. Pa se ne zganejo. Fašizem, s katerim v zadnjem desetletju delujejo, vendar ne more biti rešilec, ker ne pozna ljudske svobode, demokracije in sodelovanja ljudstva pri upravi javnega življenja, in javno podpira in varuje kapitalistični red. Vsa od fašizmov ustvarjana korporativnost je kapitalistična prevara, ki nima s papeževimi

okrožnicami nič skupnega. To je dobro zamišljen politični trik, držati delovno ljudstvo v kleščah, katere stiska ono samo.

Tako si kapitalistični komar dela pot do »Aronovega zlatega bička«, in do krvi ogromnega, za svojo obrambo pa morda prelenega slona.

Slovenski delavci smo vsaj v tem na dobrem, da smo imeli človeka, ki nam je v tem oziru pokazal pot, po kateri naj hodimo in orodje, s katerim naj odbijamo kapitalistično izsesavanje in izžemanje. Naš dr. Jan. Ev. Krek — nam je dajal tudi dalekovidne smernice v narodnem in državnem oziru. V socialnem načrtu slovenskih delavskih stanov iz leta 1895. je navedeno in delavstvo je sprejelo važno načelo. V šesti točki tega načrta se ugotavlja: »Mi se s ponosom imenujemo Slovence in zahtevamo za svoj narod: a) skupno upravo in pravično narodno avtonomijo, b) popolno dejansko ravnopravnost z drugimi narodnostmi v uradih in šolah.« Ta točka socialnega programa še drži in jo danes nihče drugi ne poudarja več kakor slovensko krščansko socialistično delavstvo. Iz tega vidimo, da imamo pravi socialni in narodni program. Slovenci pa nimamo le gospodarskih temveč tudi narodne komarje, ki so nas glodali in nas še glodajo...

Slovenski delavec, zbudi se! Porabi Krekovo orodje, Jugoslovansko strokovno zvezo kot svojo organizacijo, svoj dom in svojo varuhinjo. To je edino sredstvo, s katerim se bomo mogli obvarovati škode in poniževanja, ki ga delavskemu stanu zadajajo kapitalistični komarji in njih opričniki pa pomočniki.

Zuljave roke, združite se!

Skupščina Del. zbornice Potek zborovanja

V zadnji številki »Del. Pravice« smo navedli nekako vodilne smernice, ki so jih manifestirali zbornični delegati. V današnji številki bomo obravnavali potek skupščine same.

Dnevni red

Zaradi tega je potrebno, da navedemo tudi dnevni red, ki je tvoril temelj za razpravo na skupščini. Dnevni red je bil tale: 1. Odobritev zapiska IV. skupščinske seje. 2. Poročilo predsednika. 3. Poročilo tajnika. 4. Odobritev računskega zaključka za leto 1936. 5. Poročilo finančne kontrole. 6. Sklepanje o uporabi proračunskega presežka iz leta 1936. 7. Sklepanje v pogledu proračuna za leto 1937 v smislu tozadevne odločbe ministrstva za socialno politiko in narodno zdravje. 8. Proračun Delavske zbornice za leto 1938. 9. Izredni proračuni: a) Redno odplačilo dolga mestni hranilnici ljubljanski; b) proračun za izvedbo volitev v Delavsko zbornico. 10. Razno.

Razrešitev nekaterih članov skupščine

Skupščino je otvoril predsednik Jakomin Lovro. Uvodoma je sporočil, da je

razrešil minister za socialno politiko 7 članov skupščine, in sicer: Alojzija Sedeja, Rada Čelensnika, Petejana Josipa, dr. Joža Bohinjca, Rudolfa Juvana, Frančeta Žužka in Rudolfa Smersuja. Obžaluje, da se je to zgodilo, ker spadajo razrešeni člani med najagilnejše funkcionarje in zaupnike delavskih ter nameščenskih strokovnih organizacij. Razrešenim članom se je zahvalil za njihovo požrtvovalno sodelovanje, nato pozdravi nove člane in jih prosi za podporo in zvesto sodelovanje.

Delo Delavske zbornice je vedno obsežnejše

Delavska zbornica je tudi v preteklem letu podpirala delo strokovnih organizacij in ščitila kar moči ekonomske interese delavcev. V ta namen je tudi nanovo razdelila referate, da bo delo v zbornici še bolj smoteno urejeno.

Socialna zakonodaja izpopolnjena

Prizadevanje delavskih zbornic in strokovnih organizacij niso ostala brez uspeha. Socialna zakonodaja se je izpo-

polnila. Uzakonjene so bile minimalne mezde in uvedeno starostno zavarovanje. Sicer ne tako, kakor je želelo delavstvo, vendar je vse to vsaj zakonjeno in se bo treba boriti za izboljšanje.

Socialna zakonodaja in kolektivne pogodbe se ne izvajajo

Socialna zakonodaja se je sicer izvedla, toda njeno izvajanje je vedno slabše. Istotako so sklenile delavske strokovne organizacije lepo število kolektivnih pogodb. Pa tudi te se ne izvajajo v nekaterih podjetjih. Nasprotno. Delavske zaupnike, ki izvajajo te pogodbe, celo preganjajo. Istotako se krati svoboda združevanja. Pokretaše organizacij preganjajo in odpuščajo.

Delavstvo si mora samo pomagati

Zaradi takega stanja skuša delavstvo uveljaviti svoje pravice tudi pred sodiščem. Delavska zbornica pomaga v takih primerih z nasveti, pravovarstva pa v vsakem primeru ne more dovoliti, ker razpolaga s prešibkimi sredstvi. Zadovoljivo zaščito daje delavstvu pri sodišču delavskega zavarovanja, ker more tako zastopstvo vršiti po zborničnih organih. Pravno zaščito pa je mogla zbornica nuditi le pri odpustu obratnih zaupnikov in kadar je šlo za primere principielnega značaja. Vendar pa bo treba v bodoče več pažnje posvetiti sporom, ki nastajajo zaradi minimalnih mezd ali iz kolektivnih pogodb, zlasti pa iz vajeniškega razmerja. V ta namen bo zbornica ustanovila poseben fond.

Število delavskih zaupnikov raste

V preteklem letu so bili izvoljeni delavski obratni zaupniki v 194 industrijskih in v 779 obrtnih obratih. Med letom so se v nekaterih obratih še dopolnili, zlasti v stavbinski stroki.

Za samoupravo Del. zbornice in nove volitve

Delavska zbornica bo mogla vršiti uspešno delo le toliko časa, dokler bo pravi izraz volje delavcev in nameščencev. Zato se mora njena samouprava negovati in čuvati. Iz teh razlogov se tudi ne smejo več odlašati volitve v delavsko zbornico. Zato zahtevamo razpis in izvedbo svobodnih volitev. Ker le na ta način more biti Delavska zbornica res prava razredna predstavница vseh delavcev in nameščencev.

Poročilo tajnika je obravnavalo položaj delavstva z ozirom na položaj gospodarstva. Zaradi aktualnosti ga bomo obdelali v posebnem članku.

Računski zaključek za leto 1936

Blagajnik Niko Bricelj je poročal o računskem zaključku za leto 1936. Skupni prirastek zbornične imovine znaša v letu 1936. 64.857,20 din.

Finančna kontrola v I. 1936

Predsednik finančne kontrole tov. Peter Rozman je poročal o delu te kontrole. Sej je imela 10. Na teh sejah je pregledala natančno finančno poslovanje in našla vedno vse v redu. Zato je predlagal razrešnico, ki je bila tudi sprejeta.

Proračun za leto 1938

Načelnik finančnega odseka tovariš Edvard Rešek je podrobneje poročal o proračunu za leto 1938. Proračun za leto 1938. je z ozirom na proračun za leto 1937. zvišan za 10%. V glavnem zaradi porasta cen. Osebnih izdatki so povišani, ker je delo v zbornici naraslo in bo treba misliti na tretjo administrativno moč. Tudi plače nameščencev so se nekoliko zvišale, a manj kakor celoten proračun. Dohodki za leto 1938 so predvideni na 2.200.000 din. Izdatki za istotoliko vsoto, in sicer: za pobiranje prispevkov 175.000 din, kvota centralnemu tajništvu 175.000 din, izdatki za zbornico samo pa 1.850.000 din. Izredni proračun za izvedbo volitev znaša 300.000 din. Po izčrpnem poročilu je predlagal, da skupščina proračun sprejme. Nakar je bil proračun soglasno sprejet.

Za večji stik Delavske zbornice z delavstvom

Načelnik kluba krščanskih socialistov tov. Lojze Zumer je istotako zahteval čim večjo svobodo za Delavsko zbornico in čimprejšnjo izvedbo volitev. Predlagal je, da naj zbornica ukrene potrebne korake, da še bolj poglobi stike med dele-

Seja vodstva JSZ

Dosledno v premi črti!

V nedeljo dopoldne se je v prostorih JSZ v Ljubljani vršila širša seja načelstva naše osrednje matice. Udeležba na tej seji je bila nepričakovano velika, ker so zaradi njene važnosti poslane nekatere skupine še svoje posebne zastopnike.

Seja je bila v glavnem posvečena delu Jugoslovanske strokovne zveze, njenemu zadržanju v bodoče, »Delavski pravici« in predstoječim važnejšim dogodkom kot volitvam obratnih zaupnikov in pričakovanim volitvam v Delavsko zbornico.

Kratko poročilo o delu organizacije in njenem položaju je podal tovariš predsednik Srečko Zumer. Nadaljnje poročilo je podal tov. Rozman o delu v skupinah in blagajnik tov. Velkavrh o gospodarskem stanju organizacije.

Po teh poročilih se je razvil zelo zanimiv razgovor, ki je podal točno sliko o razpoloženju naših članov na deželi. Zavešt našega članstva je po izjavah podeželskih članov načelstva in zastopnikov skupin silno močna in mirno lahko

gleda Jugoslovanska strokovna zveza v bodočnost. Vsi so kot en mož odobrvali delo in zadržanje svoje matice, dajali nasvete in navodila za energično delo. Časi so dandanes za delavstvo tako težki, da zahtevajo vso odločnost delavstva v borbi za pravico. Iz vseh izjav pa je izzvenela ena sama zahteva, da mora Jugoslovanska strokovna zveza dosledno po začetni poti, pa naj se zgodi karkoli. — Vsak korak, storjen proti JSZ, smatrajo člani za napad na nje same.

Proti koncu se je podrobneje obravnavalo še vprašanje volitev obratnih zaupnikov in volitev v Delavsko zbornico. Dali so potrebne smernice načelstvu, da ob teh važnih dogodkih JSZ ne ostane le neokrnjena, ampak da pokaže z vso odločnostjo svojo moč in veljavo.

Ta seja JSZ, ki se je razvila v pravo manifestacijo, je pokazala, da je krščansko socialistično delavstvo danes zrelo in vredno pokretaškega imena.

Tako znajo

Ene sorte tiči skupaj letajo...

Da bo tudi delavstvo širom Slovenije vedelo in da bo tudi druga javnost prav poučena, objavljamo:

P. n. uredništvo »Slovenec«
Ljubljana.

V nedeljo, dne 14. t. m. je Vaš cenj. list priobčil članek o predstoječih odpustih v tovarni »Industrija platnenih izdelkov« Jarše in o posredovanju, katero naj bi izvršila v tem podjetju »Zveza združenih delavcev«. Ker izvajanja navedenega članka ne odgovarjajo niti v vseh podrobnostih, še manj pa po celotnem smislu članka, pravemu stanju, Vas vlijudno naprošamo, da priobčite spodaj sledeči sestavek v nedeljo, dne 21. novembra t. l. Kot neprizadeto glasilo slovenske katoliške skupnosti boste to gotovo storili, varujoč s tem glas objektivnega poročanja.

Kako je z redukcijo v Induplati?

Jarše, 18. nov. 1937.

V nedeljo, dne 14. t. m. je vaš cenj. list priobčil daljši članek, v katerem ugotavlja in na široko razlaga, kako je izvršila v podjetju »Industrija platnenih izdelkov«, Jarše po njenem zastopniku intervencijo ZZZ.

V resnici pa je stvar čisto drugačna, kakor je bila v članku prikazana.

Od strani ZZZ osebno ni v podjetju nihče interveniral, pač pa je misijonar g. Godina, ravnatelj »Misijonske tiskarne« iz Grobelj, telefonično vprašal podjetje, kako bo z nadaljnjim zaposlitvijo, ker se govori, da bo v najkrajšem času moralo

gati in člani. Zato naj bi pritegnil novo osnovani socialno-ekonomski klub k sodelovanju zbornične delegate. Istotako naj bi se delegati pritegnili k samemu sodelovanju zbornice na ta način, da bi se določili uradni dnevi v določenih krajih, kjer bi dajali delegati delavstvu potrebna pojasnila in jemali pritožbe na znanje. Na ta način bi reševala Delavska zbornica nastale probleme tudi krajevno.

Tov. Lombardo je med drugimi nastopil tudi za osebno svobodo delavstva. Iz svojega praktičnega delovanja je dokazoval, kako grobo se delavstvo čisto žali v tem pogledu. Poudaril je tudi, da se socialno politični zakoni ne izvajajo. Kritiziral je tudi, da se bednostni fond ne uporablja pravilno. Zato je predlagal, da se ta fond enostavno ukine.

V debato so posegli še delegati: Svetek Franc v imenu kluba strokovne komisije, Dragotin Kosem v imenu narodnega kluba, Adolf Jelen, Joško Zemljčič, Toman Franc, Sova Stane, Rozman Peter, Godnik Viktor, Kores Martin, Franc Kerč, Mici Selan, Jurij Arh, Ivana Godeša.

Diskusija vseh se je tikala predvsem okoli socialno političnih vprašanj in je osvetlila razmere, v katerih živi danes delavstvo. Načelniki klubov so obenem zavzeli svoje stališče do stavljenih predlogov in jih odobrili. Istotako so zavzeli svoje stališče z ozirom na svobodno delovanje Delavske zbornice in do volitev v zbornico. V tem pogledu so vsi klubi nastopili solidarno.

Zadnje zasedanje skupščine je zelo veliko pripomoglo k stremljenju delavstva, da bi čim enotnejše in tesnejše nastopalo, kadar gre za skupne delavske interese.

Papirničarji

Količevo. Papirničarji smo imeli v nedeljo 21. novembra redni članski sestanek, ki je bil kljub slabemu vremenu dobro obiskan. Delavstvo se namreč zaveda, da mu je sestanek ravno tako potreben kot tovarna. Sestanek je vodil predsednik Hauptman in je delavstvo bodril k še večji zavednosti ter solidarnosti, prav posebno pa je povdarjal, kako nujno je potrebna delavska skupnost. — Zaupniško poročilo je podal zaupnik Kržan, ki je ugotovil, da so se odnosi med podjetjem in delavstvom v zadnjem času toliko izboljšali, da zaupniki niso imeli nobenih večjih intervencij. Zato bi bilo želeli, da bi take razmere še nadalje ostale v tovarni. — Zatem je tov. Bukovec predaval o starostnem zavarovanju in je v celoti razložil zakon o starostnem zavarovanju, tako da je delavstvo lahko razumelo kako ta novi zakon izgleda in kako se izvaja. Delavstvo pozdravlja ta napredek, toda obenem ga tudi kritizira, ker ta novi zakon delavcu veliko jemlje in mu malo daje. Zato bo treba še dosti zavednosti, dela, truda in poštivalnosti, da se bo ta zakon predrugačil, predvsem da se zniža starostna meja vsaj na 55 let. Delavstvo trdi, da skoraj ne pozna delavca, ki bi dočakal 70 let, zato mu tudi taki zakoni ne morejo dosti koristiti. Zato: žuljave roke, združite se v boju za pravico in resnico!

Opekarsko delavstvo

Brdo. Opekari združenih opekarn Brdo-Vič in »Opeka« družbe čakamo in se borimo, kako bi prišli do kolektivne pogodbe. Stavbinci bodo začeli z akcijo že za novo, ki pa imajo že itak lepše urejene plače kakor pa mi opekari. Mar mi ne spadamo v tiste vrste delavcev, ki si z muko zaslužimo tistih ubogih 24 din dnevno. Teško je naše delo, pa vendar imamo tako sramotne plače. Kakšno je tako življenje opekarskega delavca, ki ima šest do sedemčlansko družino? Mar ni vreden ta delavec, da živi? Ali ni vreden življenja človek, ki s svojimi ubogimi 24 dinarji preživlja tako številno družino? To je sramota za naše delodajalce, ki izkoriščajo uboge delavce. Treba je dati delavcu njegove pravice, boljšega zaslužka, boljši kos kruha. Pa vendar ne obupamo, tovariši trpini. Le v borbo, ker edino v borbi je zmaga. Tovarishi, ali nam ne stoji ob strani naša Jugoslovanska strokovna zveza. Skupno z njo si bomo priborili boljši kos kruha.

Lesno delavstvo

Begunje pri Cerknici. Strokovno delo naše skupine je tekom poletnih mesecev nekoliko zastalo. Zaradi nepredvidenih zadržkov se par sestankov, ki so bili predvideni, ni vršilo. Jesenske mesece smo začeli zopet z delom, ter smo se trikrat zbrali skupaj na sestankih. Na prvem sestanku nam je tov. Cimperman podal poročilo o splošnem delavskem položaju. Obravnavali smo tudi naš položaj in naše težave, ter težko pot, ki jo mora hoditi organizirano delavstvo v borbi za doseg svojih pravic. Pri naslednjih dveh sestankih je tov. Grošel razložil položaj lesnega delavstva. Poročal je o poteku stavke v Gračnici in Jurkloštru. Razložil je tudi zakon o starostnem in onemoglostnem zavarovanju. Temeljito smo na tem sestanku obravnavali naš položaj z ozirom na ponovno povišanje plač delavstvu v lesni stroki. Podjetje Meden je spomlad, ko se je končala stavka, obljubilo, da bo tudi ono povišalo plače, čim jih bodo povišala tudi druga podjetja v naši okolici. Na sestanku smo ugotovili, da je ta pogoj sedaj izpolnjen, da so plače v drugih lesnih podjetjih v zadnjih mesecih porasle za 1 din na uro in da je to povišanje posledica porasta cen življenjskih potrebščin. To je pa tudi posledica izboljšanje konjunktura v lesni stroki, kjer so cené lesnih izdelkov zelo porasle. Sklenili smo, da organizacija pokrene tudi pri nas mezdno gibanje in izvojuje povišanje plač. Zastopnik centralne se je tozadevno zglasil 18. t. m. pri podjetniku g. Medenu, ki je pristal na to, da se plače povišajo. Vršila se bodo pogajanja o višini plač v nedeljo, dne 28. novembra, na domu g. šefa v Begunjah.

Gračnica. V nedeljo, 21. t. m., smo imeli zelo važen sestanek. Na tem sestanku je nastopila naša skupina za to, da se napravi konec intrigam v našem podjetju. Te intrige so precej zakrivilile tudi zadnjo stavko. Že dolga leta ni miru pri nas. Največkrat je bilo krivo postopanje uradništva in vodstva, ki ni moglo ali pa hotelo umeti delavstva in se ni moglo živjeti v to, da smo tudi mi važni činitelji v tovarni in da nas mora zaradi tega upoštevati, kadar gre za naše delavske interese.

Sedaj je v tem pogledu precej bolje. Lahko bi res nastopile lepše in boljše razmere. Toda ne. Nekateri iz delavskih vrst so pač taki, da menijo, da ne bi

bili srečni, če ne bi bilo različnih anonimnih pisem, različnih dopisov na oblasti, različnih naloževanj. Odločili smo se, da bomo napravili tem razmeram konec. Od svoje centrale bomo zahtevali, da pokrene korake, da napravi podjetje v tem pogledu red. Če ne, bomo pa sami! Kajti vsaka stvar ima svoj konec, pa tudi naše potrpljenje.

Viničarji

Velika Nedelja. Na tukajšnji občini se je nedavno vršila viničarska komisija, katero je predlagala viničarka Urša Kumer napram vinogradniku Martinu Kuhariču. Povod za to je dal vinogradnik, ker že tri leta ni izvršil z viničarko obračuna. Sedaj se viničarka seli, zato je zahtevala še izplačilo, s čemur se pa gospodar ni strinjal, češ da ji je že vse plačal. — Toda pokazalo se je, da Kuharič dolguje viničarki še 1040 din; od tega pa je viničarka prostovoljno popustila 440 din. Viničarka je dobila 600 din. Če ne bi imela viničarske organizacije, bi pa dobila — nič.

Gornja Radgona. Na viničarski komisiji se je zagovarjala vinogradnica Terezija Fürst, ker je obljubila v mesecu avgustu viničarju Francu Cafuti službo, dne 25. septembra pa je viničar izvedel, da si je vinogradnica najela drugega viničarja. Viničar radi tega ni iskal druge službe; brezskrbno je bival v dosedanji viničariji v zavesti, da ima službo obljubljeno in da se bo po Vseh svetih lahko vsečil. Zavedel se je komaj tedaj, ko je slišal, da se v njemu obljubljeno viničarijo seli drugi viničar. V strahu, kaj bo sedaj, je šel na viničarsko zvezo v Ljutomer. Pred komisijo je vinogradnica izjavila, da je viničarju res obljubila, ni ga pa še sprejela v službo, ker ji ni predložil viničarske knjižice. Tovariš Cafuta si še od leta 1928 menda ni utegnul nabaviti viničarske knjižice. Če bi viničar tistikrat vinogradnici izročil viničarsko knjižico, bi sedaj lahko vse drugače odrezal. Zadevo bo sicer še obravnavalo okrajno glavarstvo, ki bo s prijami skušalo dognati, v koliko sta se pogodila za službo. Ta primer smo navedli predvsem zaradi tega, da opozorimo vse viničarje, kako važno je, da si vsak nabavi viničarsko knjižico in da ne naseda vinogradnikom, ki viničarjem često zatrjujejo, da knjižice ni treba.

Ljutomer. Tudi brez viničarske komisije gre, ako ima vinogradnik dobro voljo! Tako moramo zabeležiti poravnavo, ki se je izvršila v tukajšnji pisarni Zveze viničarjev med vinogradnico Nežo Jaušovec in viničarjem Jožefom Pučko. Viničar dobi 400 din nagrade ter še za razne neplačane dne 340 din, skupaj 740 din. Nadaljnji uspeh te poravnave bo še ta, da bo vinogradnica z novim viničarjem sklenila službeno pogodbo v viničarski pisarni. — Da ne bomo imeli še kdaj takih sitnosti, bomo naredili pogodbo tukaj, tako je izjavil viničarski zastopnik.

Rozman Jožko:

Misli ob izseljenski nedelji

Kadarkoli imam opravka z izseljenskimi vprašanji, mi vedno stopa pred oči Cankarjev Šimen Sirotnik. Tako živo do danes še ni nihče naslikal tragedije našega človeka — izseljenca — kot on v »Šimnu Sirotniku«.

Kot mlado neboljeno dete je moral Šimen Sirotnik v svet za kruhom. Nikogar ni imel, ki bi mu pomagal. Zato je moral v svet, ki ga je vzel v delo, ki je trajalo od zore do mraka — vse do tedaj, da je od teže dela oslabil in onemogel. 40 let je delal, pa si ni mogel prislužiti in prihraniti toliko, da bi na večer svojega življenja skromno užival sad svojega dela.

Poslali so ga domov v rodno vas, kamor je bil po postavah pristojen. Sprejeli so ga, kot nadlego, češ, komur je dal in pustil svojo mladost, ta naj bi ga oskrbel tudi za starost. Tako je Šimen romal iz ene vasi v drugo in vsaka je izjavljala, da ne spada v njeno občestvo.

Šimen je udan v svojo trpko usodo, umrl na kupu kamenja in tako rešil mater domovino skrbi, ki jih je imela, kako bi za nekaj dni, ki so mu bili še šteti, preživela svojega sina, ki se je vrnil iz tujine.

Ze leta in tudi danes se ta tragedija za veliko večino onih, ki so odšli na tuje za kosček kruha, ponavlja. Tiste, ki se jim je posrečilo prigarati nekaj denarja, sprejema domovina z odprtimi rokami. Doma jih veselo čakajo, češ imajo denar in boljše nam bo. Oni pa, ki pridejo brez sredstev hodijo pot Šimna Sirotnika.

Kako si trda in nevhvaležna domovina, do svojih rodnih hčera in sinov.

Lani sem ob priliki kongresa kršč. rudarske internacionale imel priliko obiskati tudi slovensko izseljensko naselbino v Belgiji. Obiskal sem nekaj družin. Zadoštje naj pogled, samo v eno, saj so razmere prilično pri vseh enake. Oče in mati sta postala siva od skrbi in dela za svojo družino. Sinovi in hčere so dorasli. Toda ne znajo več materinega jezika — občevalni jezik je tudi v družini nemški. Oče in mati, med seboj še govorita slovenski, naročena sta tudi na slovenske časopise, toda otroci žive drugo življenje in ni ti ne vedo, kje jim je domovina. Rodili so se na tujem. Domovino poznajo samo iz pripovedovanja materinega in očetovega.

Pripovedovali so, da so bili 15 let v Nemčiji. Zmanjkalo je dela, pa so prišli v Belgijo. Tu se še nekaj zaslužili. Vendar tudi komaj za sproti. Edina želja staršev je, da bi mogli zopet v domovino. Tu da bi kupili majhno posestvo in tako stare dni preživeli na lepi zemlji domači. Toda kaj, ko ni denarja. Še nekaj let bo treba trdo delati, morda potem. Ako ne pride nesreča in ne vzame očeta ali sina globina rova. Pa so mi tožili. Glejte gospod, sedaj še ne moremo do-

mov, ker nimamo denarja, da bi si kupili posestvo. S tem pa, ker tu ostajamo bo mož izgubil pravico do »penziona«, ki bi ga lahko prejel od nemške bratovske skladišnice, ako bi se vrnil v domovino. Sedaj pa nam bo to propadlo, ker z Belgijo naša država še nima take pogodbe.

Take in enake skrbi imajo na tujem naši šimni Sirotniki. Delajo in se bore, da bi si prihranili denar, se vrnil in z njim oplajali zemljo domačo. Ako se jim pa to ne posreči in pridejo v domovino brez sredstev, jih domovina sprejema kakor tuje in nadlego, ki naj bi ostala tam, kjer je bila.

Izseljenska nedelja. Zato je ustanovljena, da vsaj enkrat na leto pohite naše

misli med brate in sestre v tujini. Posebno nam delavcem, saj je nas in naših vrstnikov največ odšlo v širni, široki svet. Kdor ima koga na tujem naj se ga spomni s kratkim pismom ali dopisnico. To dobro do tistemu, ki tam daleč nekje v rovi ali tovarnah med tujim trdim in brezsrčnim svetom, služi svoj borni kruh. Naši bratje in sestre so, ki jih je usoda iztrgala iz naše srede — zato jih ne smemo pozabiti, ne sedaj ko so na tujem, še manj pa, kadar se zmučeni in utrujeni do smrti vračajo v rodno vas.

Naša narodna čast in ponos zahteva, da poskrbimo vsem, ki se bodo vrnili utrujeni in izmučeni od teže življenja primerno streho, in jim oskrbimo kruha, da bomo tako tudi mi z izseljenci vred lahko rekli: Domovina, ti si kakor zdravje.

Po naših krajih

Škofja Loka

Tako pisanje da resnično »misli!« Škofjeloški dopisnik »Slovenca« se spottuje nad našo organizacijo in jamra, da na Krekovi proslavi ni bilo nobenega našega člana. Obtožuje nas celo, da smo to »društveno« proslavo bojkotirali. Dopisnika bi si upali vprašati, zakaj ni sam prišel k prireditvi in bi videl, da je imel član JSZ celo deklamacijo. Glede udeležbe pa bi bilo dobro, če bi društvo napravilo red najprej pri svojih uglednih članih in odbornikih, da jih ne bo drugič v kaki oštariji več, kot pa na »društveni« proslavi. Dopisnik bi nas tudi hotel učiti proslavljanja dr. Jan. Ev. Kreka. Previdno je seveda zamolčan, da je imela naša skupina JSZ zborovanje že pred tremi tedni, ki je bilo posvečeno spominu Evangelista Kreka. Prejšnjo nedeljo smo se pa pri svoji sv. maši spomnili našega pokojnega »Tovariša«.

Škoda je, da dopisnik ni začel že prej, preden je vzel v roko pero »misli!«, kajti prav lahko bi našel polno drugih, čisto naravnih vzrokov za tako pičlo udeležbo na »društveni« proslavi. Poleg tega bi zaradi ljubega miru odsvetovali piscu kake neutemeljene sumnje. Da so tako kruto pogrešali delavstvo na »društveni« proslavi, bi namreč prav lahko dalo »misli!« to, da je bila zanje vstopnina. Čudno pa je, da dopisnik nič ni pogrešal članov »društva«, katerih kljub prostemu vstopu tudi »ni bilo videti«.

Pa še nekaj naj dodamo. Delavstvo hoče, da bi ostal spomin na Evangelista in na njegove ideje brez kake »revizije« v znamenju njegovega življenjskega gesla: »Zuljave roke, sklenite se!« Delavstvo odklanja »revizijo« Evangelistovih idej! Hočemo ga ohraniti našim potomcem takega kot je bil, ker ne želimo, kadar mu bodo v Ljubljani postavljali spo-

menik, da bi v kaki fašistovski uniformi jahal na konju s sabljo v roki...

Zahvala. Podpisana se najlepše zahvaljujem vsemu delavstvu, ki me je ob smrti moje matere gmotno podprlo v resnični potrebi. Bog plačaj! — Ivana Stanovnik.

Jesenice - Javornik

G. Čelesnik kandidira... — Mi ne bi več polemizirali o vprašanju, kje so vzroki, da je danes jeseniško delavstvo tako oslabilo. Toda zaupnik Čelesnik se je spustil v »Delavski Politiki« z dne 17. XI. t. l. pod rubriko »Jesenice« tako daleč in tako nizko, da ne moremo in ne smemo molčati. Ni krivda kroga okrog »Delavske pravice«, da hvale »Tovarniški vestnik« »priljubljenega« zaupnika g. Čelesnika, temveč so vzrok pač zasluge, ki si jih je ta mož pridobil pri nekkih faktorjih. Prosimo gospoda Čelesnika, da takoj razkrinka denunciantstvo. To nas bo zelo veselilo. Prosimo tudi gospoda Čelesnika, naj našteje prav vse zastopnike JSZ, ki so bili na razpravi v Ljubljani in so bili zato, ker so res pravilno delali za delavstvo, povišani? Očitane dnevnice v Ljubljani je navadna nesramnost in čisto gotovo je, da bi tudi gospod Čelesnik ne bil vrnil denarja, če bi ga bil upravičen dobiti. Kaj pa misli g. Čelesnik o tem, kdo je plačal vse letošnje izlete? Na čigav račun se je vozil po Bohinju? Očita tudi, da smo napravili »zločin« pri Slogradu in potem še pri KID. Mi »zločina« nad delavstvom še nismo naredili. Naredi pa zločin listi, ki razbija strokovne organizacije, tisti, ki pomaga, da se demokratsko izvoljeni odbori razpuste. Poznamo gg. patriote pri KID in njih demagogijo in delavstvo zapuša take voditelje. Menda ne misli g. Čelesnik, da bo razbijal tudi JSZ! Kar se pa tiče sprejemanja delavcev, naj vzame v roko brošuro ob 30 letnici SMRJ pa bo videl,

Iz Slovenije v dravsko banovino

20 let slovenske politike

Leta 1918 se je že spomladi očitno pokazalo, da Nemčija in Avstrija ne bosta dolgo vzdržali. Politiki, ki so imeli vpogled tudi tja, kamor je sicer cenzura prepredila pogled preprostim ljudem, so lahko to spoznali že mnogo prej. Politiki, ki ne živijo od danes do jutri, je moral svoje delo po tem uravnati. Ni bilo lahko to delo, ker je bila vojna. Jedro naroda je bilo na raznih frontah, bojiščih. Del pa je bil tudi doma. Tega je bilo treba predvsem prav usmeriti in prav organizirati. Oboje se je prav pomanjkljivo izvršilo. Ko so vojniki dopustniki v poletju 1918 že odrekli pokorščino in ostajali doma ter se niso hoteli več vračati k svojim vojaškim komandam, bi jih bilo treba usposobiti za plodno in koristno službo svojemu narodu. Zivo nam je v spominu, da so od vsepovsod iz vse Slovenije spraševali centralo Ljubljano, kaj je treba storiti. Nobenega odgovora ni bilo, ker v Ljubljani ni bilo korajže za pravo navodilo, za odločitev. Vsakomur se je prepustila odgovornost njemu samemu. Nihče ni upal izreči jasne in odločne besede. Odgovorni voditelji so rekli: ja, kaj pa, če spodleti, potem bo pa tekla kri in kdo bo prevzel odgovornost za morebitne žrtve. Tako so v tem cinkanju bili prepušteni mladi slovenski možje in fantje samim sebi.

Slovenska narodna vlada ob zlomu leta 1918 je bila samostojna, neodvisna v področju Slovenije. Bila je sicer v neki meri podrejena Narodnemu veču v Zagrebu, toda le v stvareh, ki so zadevale skupno državo Slovencev, Hrvatov in Srbov. Slovenski narod je bil nekaj tednov suveren. Imeli smo tedaj tudi svojega vojnega ministra. Zalibog se nismo zavedli, kako važna je dotična doba za ves narodni obstoj in razvoj. Takoj smo se

začeli iti zopet stranke. Takoj smo se sprli, čim je bila najhujša zunanja nevarnost mimo nas. Tudi koroški in primorski slovenski problem nas ni združil. Vsak zrel političen narod bi ravnal drugače in je tudi drugače ravnal. Komaj doseženo neodvisnost smo žrtvovali kar kmalu v znamenju iskrene bratske ljubezni in v znamenju politične nesposobnosti ali pa pokvarjenosti. Slovenski narod se še ni prav zavedel, kako in kaj, že je bil zopet v starem tiru. Ni bilo važno, kako bi se organiziralo naše novo državno življenje, naše gospodarstvo, naša moč, ne, važno in najvažnejše je bilo, da smo se takoj zagnali drug drugemu v lase kot zagriženi, fanatični in dogmatični strankarji. Stranka, njeni organizatorji in podorganizatorji, to so bile zahteve in potrebe časa — prav kakor danes. Kaj slovensko gospodarstvo, kaj slovenska politična izobrazba, kaj vsi družabni problemi in pretresi! Važno je, da imajo strumno formirano, organizirano in disciplinirano stranko, da imajo take ljudi, za katere boš pritisnil na gumb in bodo vsi skočili pokonci in kot vojaki v pozoru čakali povelja voditelja, ali naj se obrnejo na levo, ali na desno ali naredijo obrat ali pa se magari postavijo na glavo v blato. Tako so delali odgovorni politiki slovensko politiko, katere sadove danes okušamo.

Po svetovni vojni so bile na Slovenskem tri stranke, in sicer slovenska ljudska stranka, narodno napredna stranka in socialno-demokratska stranka. Te tri stranke so sestavljale po svojih zastopnikih narodno vladno. Takrat ni bilo mogoče takoj izvesti volitev in preskusiti moči. Pod takoj razumemo v nekaj tednih. Zato je bilo že potrebno pomagati si začasno na drug način, to je tako, da so

se vodstva strank sporazumela na nek ključ, po katerem so si stranke razdelile deleže pri oblasti. V nekaj mesecih pa bi se že lahko izvedle volitve. Toda volitve niso nič kaj dišale vodstvom strank. Zato so kar čakali. Čakali so po stari slovenski navadi, da bo že kdo drug kaj ukrenil, dasi bi Slovenci lahko tudi sami.

V Beogradu se je osnoval začasni parlament, ki ni bil izvoljen od ljudstva, temveč sestavljen iz odposlancev posameznih strank in državi. Slovenijo so predstavljale ljudska, napredna in socialno-demokratska stranka po svojih delegatih, poslancih. Glavni dve srbski stranki sta bili tedaj radikalna pod Pašičevim vodstvom in demokratska, ki ji je predsedoval Ljuba Davidović. Bili sta v nekakem ravnotežju, dasi je bila radikalna nekoliko močnejša. Beograd je bil nekaj časa po vojni v popolni upravni anarhiji. Vse je bilo treba začeti čisto iz nič. Prav zanimive podrobnosti ve takratni minister Gostičar, ki jih bo verjetno še objavil. V njegovih spominih, političnih spominih, bomo našli, tako trdno upamo, mnogo poučnega za bodoče delo, za rodove. Slovenske stranke so svoje politično delo v jugoslovanski centrali takoj naslonile na srbske stranke, vsaka na svojo. Zdi se, da je bila to temeljna napaka. Nekateri hrvatski politiki so sprva tudi tako napravili. V tistem času so bile sploh na Slovenskem jugoslovanske firme v modi. Tako v gospodarstvu kot v politiki. Socialni demokrati so se združili v skupno stranko za vso državo. Bilo jih pa ni veliko vseh skupaj. Naprednjaki iz Slovenije so se združili v eno skupno stranko z demokrati in se preimenovali v demokratsko stranko. Slovenska ljudska stranka pa je ostala sicer samostojna, vezala pa se je v praktičnem delu z radikalni v parlamentarno skupnost.

V Beogradu so položaj nove države kaj hitro spoznali. Kot politično najbolj zrel in zaveden narod v Jugoslaviji so Srbi takoj prevzeli vodstvo in iniciativo.

Napravili so tudi takoj načrt, kako to vodstvo in prvenstvo zavarovati za bližnjo prihodnost.

Proti koncu leta 1920 so bile razpisane in so se izvršile volitve za ustavno zbornico (konstituanto). Pri teh volitvah je na Slovenskem ljudska stranka razmeroma slabo uspela. Deloma zaradi smole pri razdelitvi mandatov po takratnem volilnem sistemu (Harejev), deloma pa zaradi drugih razlogov. Srbske stranke so za volitve l. 1920 za ustavodajno zbornico napravile in sprejele tak volilni zakon in državo razdelile v taka volilna okrožja, da so omogočale raznim malim strankam na Hrvaškem in v Sloveniji udeležbo pri volitvah in razmeroma dober uspeh, ker so poslance dobile te stranke z raznimi preostanki po volilnih okrožjih. Račun je bil ta: čimbolj bodo Hrvati in Slovenci razcepjeni in čim več bo malih strank, tem lažje bo delo pri medsebojnem izigravanju, tem lažje bo z drobnicami pridobiti nekaj takih malih strank. Načelo: Divide et impera (razdeli in vladaj) se je krasno obneslo. Male stranke, nove stranke, so razmeroma dobro uspeli na volitvah.

Ljudska stranka je imela l. 1920 še nekoliko težko stališče. Ljudem je bila še v svežem spominu politika med vojno. Odgovornost je bila na stranki, čeprav so bili nekateri predstavniki izmenjani, bivši voditelj dr. Sušteršič pa v izgnanstvu v inozemstvu. Precej nevolje je bilo tudi nad delom duhovščine. Ljudje tudi niso videli v praksi izvajane obljubljene politike: agrarne reforme in socialnega izboljšanja. Takrat tudi še ni bila nikakoli jasna državno-pravna smer in zahteva postavljena. Volilna gesla so bila zelo pestra: za vero, za kmeta, za republiko, tako v ozadju se je slišal kak glas tudi za avtonomijo. Po volitvah je organizacijsko vodstvo spoznalo napake. Obljubilo je takoj popravek in povolilnem uvodniku. Pri tistih volitvah pa je za političnega psihologa tudi bil dan mig za bodočnost. (Dalje.)

kdo je kriv, da ima danes svojo organizacijo na tleh.

Čelesnikov članek v »Delavski politiki« ima poleg vsega poseben propagandni namen. Bližajo se namreč volitve delavskih obratnih zaupnikov. Kakor je videti, bi se Čelesnik rad pokazal silno velikega in pravičnega zastopnika trpečega delavstva in hoče to dokazati na način, da vse druge oblati, opljuva in umaže, ker misli, da bo tako pri delavstvu dosegel pač največ zaupanja in s tem tudi glasov. Vsa stvar izgleda pač tako, da si kuje »kapitale«, ki naj bi se pri volitvah delavskih obratnih zaupnikov njegovi listi čim bolj plodonosno obrestoval. No na tako pot se mi ne bomo spuščali. Preveč je opolzka in delavstvo že tudi toliko zrelo, da bo znalo soditi in razsoditi, kdo je bil tisti, ki je delavstvu največ škodoval.

Do sedaj takih nečednih izbruhov od strani socialnih demokratov nismo bili vajeni. Borba je bila vsaj nekoliko dostojna. Način in sredstva, s katerimi je g. Čelesnik otvoril volilno kampanjo za volitve delavskih obratnih zaupnikov, ni prav nič delavski. Diši po podlem denuncianstvu, katerega so zmožni samo ljudje, ki so daleč od vsake prave delavske borbe in miselnosti. Razbijati je lahko, graditi nekaj solidnega in poštenega, kar bi bilo jeseniškemu delavstvu tako potrebno, je pa seveda težje in zahteva tudi neke podrejenosti skupnim interesom delavstva, česar pa g. Čelesnik najbrž ne pozna.

Nesreča za nesrečo... V noči od 22. na 23. t. m. se je v obratu fine proge na Javorniku spel zgodila težka nezgoda. Delavcu Otonu Gerderju je žareča žica prerezala kite pod koleni prav do kosti. Revez najbrž ne bo mogel nikoli več z nogami gibati. To je sedaj že opetovana nesreča na enem in istem delovnem mestu. Ponovno moramo zahtevati, da se KID že vendar zgane in nabavi prepotrebni reševalni avtomobil za prevoz ponesrečenec v bolnišnico. (Prav tako naj bi KID malo bolj skrbela za zadostno varnostne naprave za oddelkih. Saj skoraj ne mine teden, da bi se v podjetju ne zgodila težka nesreča, ki je pogosto celo smrtna. Tudi Inspekcija dela naj se bolj briga za obrate KID. Ne moremo namreč verjeti, da bi bila vzrok vsem nezgodam neprevidnost delavcev, kakor hočejo to nekateri prikazati. Delavec, ti pa bolj varuj svoje zdravje in življenje!

Poroča. Poročil se je tov. Markež Lovro z gđ. Erbežnik Ivanko. Obilo sreče in božjega blagoslova!

Vrhnika-Verd

Zadružna žaga je stekla. V nedeljo popoldne smo imeli pri nas pravo ljudsko slavnost. Vrhila se je pod geslom: »Zadružništvo — rešitev kmeta in delavca!« In res je tako. O tem smo se prepričali v nedeljo ob otvoritvi zadružne žage. To je za naše kmete in delavce pomemben dan. K slovesnosti ob 3 popoldne v električno razsvetljeni in centralno ogrevani žagi ob cesti na verdski kolodvor se je zbralo nekaj sto Verjanov in Vrhničanov. Začel je naš »Markovec«, ki ima pač največ zaslug, da je stvar, o kateri so mnogi mislili, da je sanjarska in drugi spet tiho, a željno pričakovali, da bo zaspala, postala kri in meso. Nato pa je živahno in temeljito govoril dohtar Tomaž o pomenu zadružništva za našo slovensko vas, za kmeta in za delavca. Njegov govor je bil tako stvaren in prepričevalen, da so mu glasno in navdušeno pritrdjevali vsi. Glavne misli iz tega lepega govora pa bomo objavili prihodnji teden. — Zatem je zabrnela žaga... Da bi le tekla vse delovne dni v letu in skrbela za kruh Verjanov in Vrhničanov, pa da bi utrjevala kmečkost in delavsko solidarnost! Z domačim plesom se je začela zabava, ki je potekla v veselem razpoloženju vseh nad doseženim uspehom.

Celje

Naša predavanja. Za zadnje predavanje je bil določen prof. E. Kocbek, ki pa zaradi neodklonljivega zadržka ni mogel priti. Na tem večeru je potem predaval g. dr. Zdravko Kalan in sicer o sloven-

Delavska pravica

Izšla vsak četrtek popoldne, v služnji praznika dan prej • Uredništvo in uprava: Miklošičeva c. 22/1 • Neprankirana pisma se ne sprejemajo • Oglasi, reklamacije in naročila na upravo: Miklošičeva c. 22/1 • Oglasi po ceniku • Telefon 2265 • Številka čeznočnega računa 14.906

Posamezna številka Din 1.— • Cena: za 1 mesec Din 4.—, za četrlet Din 16.—, za pol leta Din 20.—, za celo leto Din 40.—, za inozemstvo stane mesečno Din 7.—

Urejuje in za uredništvo odgovarja Lombardo Peter • Izdaja za konzorcij Delavske pravice: S. Zumer • Za Jugoslovansko tiskarno v Ljubljani: K. Čuč

Doma in po svetu

Kongres Jugorasa se bo vršil januarja prihodnje leto v Belgradu. Minister Cvetković je izjavil, da je organizacija delavske sekcije že izvedena povsod, kjer deluje JRZ.

Razširitev pokojniškega zavarovanja namesencev na vso državo je sklenil ožji odbor ministrov. Razširitev bo izvedel ljubljanski Pokojniški zavod.

Mezde železniških delavcev bodo zvišali za 10%. Skupno bo to zneslo 22 milijonov din letno. To povišanje pač ne bo kaj znatno zboljšalo težkih razmer železniškega delavstva pri nas.

Jugoslovansko vojaško odposlanstvo je bilo na obisku v Italiji, kjer si je ogledalo razne vojaške naprave, kasarne in tovarne vojnega materiala.

Državni proračun za l. 1938-39, kateri je predložen narodni skupščini, znaša 12 milijard in 180 milijonov din ter je večji od tekočega za 1 milijardo 270 milijonov dinarjev. Finančni minister je izjavil, da se davki ne bodo niti povišali niti znižali.

S čim bi bila Nemčija zadovoljna, je šel izpraševati pretekli teden Hitlerja zaupnik angleškega zun. ministrstva lord Halifax. Anglija gotovo ni pripravljena odstopiti kakih večjih kolonij Nemčiji, pač pa se je lord Halifax niformiral pri Hitlerju, če bi bila Nemčija mesto kolonij zadovoljna s kako kupčijo na račun manjših držav v srednji in vzhodni Evropi. Sedaj ko je Društvo narodov postalo pozabljeno, iščejo diplomati velikih držav potov, kako bi zadovoljili fašistične grožnje s kupčijami na račun manjših in slabejših držav. Iz časopisnih poročil ni videti, da bi bila pot lorda Halifaxa v Berlin posebno uspešna. Hitlerjevsko časopisje piše, da »razgovori ne dajejo povoda niti za razočaranje niti za velika upanja, ki so se stavila na te razgovore«.

Italija mobilizira. Italija je zopet odredila mobilizacijo štirih letnikov rezervistov. Del teh vojakov bo poslan v Libijo, kjer bo stalna armada preko 100.000 ljudi vedno ogražala angleško in francosko pot po Sredozemskem morju ter njihove kolonije. Obenem se pod italijanskim vplivom širijo upori med vsemi muslimani na azijski in afriški obali Sredozemlja.

Sovražniki ljudske fronte v Franciji so organizirali veliko zaroto, da bi zrušili sedanjo francosko vlado s silo. Vlada je odkrila podrobno vojaško organizirano zaroto, ki je po vsej državi imela tajna skladišča vseh vrst orožja. Organizirale so to zaroto desničarske stranke s pomočjo

stvju. To vprašanje, ki zanima v veliki meri tudi delavstvo, se je obravnavalo tako s kulturnega, političnega in socialnega vidika. — (Prihodnji sestanek bo v sredo 1. decembra in sicer ob pol osmih zvečer. Predavatelj, ki je med nami priljubljen in bo prišel zopet enkrat med nas, bo obravnaval zelo zanimivo snov. Ne pozabite torej na ta sestanek! — Prof. Kocbek pa bo predaval pozneje.

Walter Briesley

Brezposelni

Mati je žarela od zadovoljstva, da lahko otroke pogosto preobleče. Otroci so se vsi srečni igrali okrog nje. Ivanka pa ni čakala, da bi se ji sovraštvo in jeza ohladila. Ni hotela stresati svojega srda nad družinami, ki so živele v tako sijajnih razmerah. Tudi zavist je udušila v sebi. Vsaka družina je bila svet zase. Ljudje so jo pahnili v bedo, zato jih ni mogla ljubiti. Čitala je bila poročilo o novem zakonskem osnutku za brezposelne, ki je o njem razpravljala parlament. Nato je obrnila list in zagledala sliko enega izmed ministrov, ki se je mudil na letovanju v Brightonu. Tisti hip je občutila, da je njen sovražnik prav blizu, bliže nego takrat, ko je stala pred izložbo in računala in se je prismejala in pribesedila mimo elegantna ženska, da so se ji vse številke razblinile v nič. Obšle so jo divje misli. Za njenim sovraštvom in srdom se je skrivalo nekaj dejanstvenega, ki je bilo paperjeno na določene osebe.

Slična čustva so se ji porajala, ko je razprostrla roke in vzela svojega otroka v naročje. Prižela mu je glavo na svoje prsi. Ta kretanja je bila nagona. Imela je sočutje do njega. Toda to sočutje je udušila nevolja nad krivico, ki jo je spravljal v zvezo z nečim, kar se ji je vedno izmikalo. To jih je pahnilo med zaprto, napol izstradano čredo, katere pazniki so bili uradniki Sklada za brezposelne. Janko je jokal. Kadar je padel, ni jokal tako. Če bi ga bolelo, bi se držal za koleno udaril, se ni jokal tako hudo. Deček je vedel, da mu ali kje drugje. Tudi takrat, kadar ga je kak drug otrok čustvene solze ne bodo bolečin ublažile. Še več: nikoli ni na zunaj pokazal svojega razočaranja, da je bil premagan, in sicer na tako klavrn način. Nasprotno: običajno je molče trpel. Udariti ga je moral nekdo,

Za osebno svobodo delavstva

Na zadnji skupščini Delavske zbornice sem kot zbornični delegat nastopil tudi za osebno svobodo delavstva. Svojo zahtevo po osebni svobodi delavstva sem med drugim utemeljeval tudi s prav drašičnim primerom iz zadnjega časa, ko je neki tovarnar odpustil dolgoletni delavki samo zaradi tega, ker nista hotela postati članici Sokolskega društva.

Mojo izjavo so nekateri pojmovali politično in jo uporabljali tudi v tem smislu v javnosti, zaradi tega sem primoran izjaviti tole:

Kakor že omenjeno, sem nastopil le za osebno svobodo delavstva. Te ne krati le podjetnik, katerega sem imenoval, ampak tudi zelo veliko drugih podjetnikov. Mogel bi navesti več takih primerov, pa sem se omejil le na enega iz najnovejšega časa. V mojih izjavah ni bilo prav nobene osti proti tej ali oni osebi ali društvu, ampak sem imel pred oči le dobrobit delavstva in pa tudi možnost čim boljših odnosov med delavstvom in podjetniki. Taki odnosi pa zavise med drugim ali pa celo največ od tega, da se spoštuje osebna svoboda delavstva in s tem tudi njegovo prepričanje. Zato se čudim listu »Novi pravdi«, katere urednik je bil gotovo navzoč na skupščini, kako more tako zavijati. Ta list hoče pokazati, kakor da bi jaz hotel napadati Sokola, dočim so moja izjavanja veljala le osebni svobodi dotičnih delavcev, ki so morebiti člani tega ali onega društva. Ne da bi se hotel pred kom zagovarjati, hočem le na ta način opozoriti, da ni prav, če se napačno izrabljajo take izjave. Mislim, da bi bil vsaj delavski list lahko tako uvideven, da bi se otresel meščanske zagrizenosti, ki vsako stvar takoj izrablja v politične svrhe.

Peter Lombardo, l. r.

fašističnih držav. Ogromne vsote za to organizacijo pa je zbrala tudi francoska velika industrija, ki se ji ne zdi škoda sredstev za rušenje ljudske fronte. V časopisnih poročilih je razbrati več veselja nad »senzacijo«, kot obsodbe takega načina rušenja zakonite vlade, ki ima večino ljudstva za seboj.

PRI NAKUPU

blaga za obleko in perilo
Vam priporočamo domačo
manufakturno in modno
trgovino

JANKO ČEŠNIK

LJUBLJANA

Lingarjeva ulica šte. 1

Shodi in sestanki

Duplica. V petek ob pol 6, po končanem delu, je članski sestanek pri »Planavškuc«. Pride centralni tajnik tov. Lombardo. Članstvo ima dolžnost, da se gotovo udeleži sestanka do zadnjega vsak. Imamo zelo važne zadeve obravnavati, ki so se pojavile v raznih oddelkih v zadnjem času. Potrebni so važni sklepi vseh, zato gotovo vsi na sestanku!

Jarše. V nedeljo, dne 28. t. m. se bo ob pol 10 dopoldne vršil v prostorih gostilne »Bunkež« v Jaršah članski sestanek naše skupine. Vsled važnosti dnevnega reda prosimo, da se sestanka udeleže vsi člani in članice. Pride zastopnik centrale.

Kamnik. V nedeljo, 28. novembra se bo vršil članski sestanek naše strokovne skupine kovinarjev v Kamniku in sicer v restavraciji »Grajski dvor« (pri Petru) točno ob 9 dopoldne. Sestanek je z ozirom na volitve delavskih obratnih zaupnikov in tudi glede drugih organizatoričnih zadev zelo važen. Udeležba je za vse člane in članice obvezna. Pridite vsi in točno!

Zagorje. V nedeljo, dne 28. novembra t. l. se bo vršil članski sestanek naše krajevne skupine. Kot govornik pride tov. Križnik iz Trbovelj. Vabljeni tudi oni, ki imajo namen vstopiti v našo organizacijo. Tovariši na delo, da bo udeležba čim večja.

Žiri. Odbor je na svoji seji sklenil, da se bodo sedaj ob zimskem času vršili redni mesečni sestanki. Prvi teh sestankov bo v nedeljo, 28. t. m. ob pol 2. uri popoldne v Društvenem domu. Pozivate se zlasti prav vsi obratni zaupniki, ker bo snov predavanja o delu in nalogah zaupnikov.

Gorenjski kovinarji

Jesenice. Velika izbira manufakturnega blaga za moške in ženske obleke, na mesečne obroke.

Dospeli so najnovejši modeli radioaparatorov, katere dobite na mesečne obroke že od 150 din dalje.

Velika zaloga najboljših šivalnih strojev »Gritzner«, tudi na mesečne obroke. Priporočila se vsem Marija Krašovec, Jesenice, Krekov trg 2.

MALI OGLASI

Beseda 50 par

Vezavo vsakovrstnih knjig Vam izvrši solidno in poceni knjigovoznica Zupan, Ljubljana-Moste, Krekova 4. Pri večjih naročilih primeren popust.

KUPUJTE!

NOSITE! PRIPOROČAJTE!

- »PIMAR« obleke
 - »PIMAR« hubertus-plašče
 - »PIMAR« pumparice
 - »PIMAR« sukunjice
- prodaja in zaloga

SREČKO PIHLAR — MARIBOR
Gosposka ulica 5 — Rotovski trg 8

kateremu ni mogel udarca vrtniti, kak moški ali ženska. Mati je bila tako močna in izzivalna, da je dala duška svoji jezi, naj se znese nad ljudmi, ki so izven njene družine, naj zareži na veliki svet, ki ustrahuje njih.

»Kdo te je udaril?«

»Gospod Jinks.«

Mahoma se je njeno sovraštvo zaostriilo in vzplamtelo proti eni osebi. Poprej v njeni jezi ni bilo srda. Zdaj je pa izlila svoj žolc na človeka, ki je udaril njenega dečka. Vedno je mislila nanj. Bil vam je to debel, surov in blebetav človek. V njegovi družini je bil večer prepir. V družbo ni rad zahajal. Bil je taka surovina, da je šel udariti otroka.

»Zakaj te je udaril?«

»Ne vem. Za prazen nič.« Sklonil je glavo v njeno naročje in si jo z roko podprl. Mati je počakala. Val ihtenja in solza je dečku naraščal in zopet upadal. Lovil je sapo. Oče je stal za Jankom in ga rahlo trkal po hrbtu. Močno mu je bilo hudo, ne zaradi tega, ker je bilo hudo tudi otroku. Ivan je opazil, da deček bolj duševno trpi. Nenadoma je namreč dobil nezasluzen udarec ali kaj sličnega. In to ga je potrla. Ivan je videl, da ga čaka notranje, duševno trpljenje. Da, celo grozilo mu je trpljenje, kajti o tem je pričalo govorjenje in vedenje Ivankino. »Nekaj si že moral narediti!« je ugovarjala mati. Po glasu pa se ji je poznalo, da upa, da otrok ni ničesar zakrivil. Upala je, da ji sovraštva in jeze ne bo treba stresati na otroka samega.

»Ničesar nisem napravil, mama. Prav res, da ne.« Sedel ji je na kolena. Bil je resen. »Nekateri veliki fantje so klicali njihovo Lucijo, jaz pa ne, saj sploh nisem bil med njimi. Tedaj prileti gospod Jinks in me udari po glavi. Nato pa zakolne in odide.« Potipal se je po desnem ušesu. »Veliki fantje so se razbežali. Lajali so na Jinksovo Lucijo.«